

Več naše pesmi

Učiteljstvo je v zadnjem času uvidelo, da predpisano šolsko glasbeno-vzgojno delo ne zadovoljuje in da je to delo treba razširiti in poglobiti. Dosedanje glasbeno delo na šolah ne more ustaviti upadanja naše narodne glasbene tvornosti. Večina za pevsko delo zainteresiranega učiteljstva zastavlja vse sile, da z enotno organiziranim delom, ki naj daje ljudskemu petju novih pobud, ustvarja po šolah mladinske zborove, ki naj goje našo slovensko narodno pesem. Zborovodje novoustanovljenih mladinskih pevskih zborov v pujskem srezu so na primer že imeli posebne pevke tečaje, ki jih je organiziral odsek za mladinske pevске zborove pujskega društva JUU. Vodil jih je učitelj meščanske šole Hasl Drago, kateri je uvidel nujno potrebo, ki se je pokazala na osnovi predhodnega organizatoričnega dela društvenega odseka. Predavatelj je poudarjal sedanje zahteve po uvedbi petja po notah, ki jih predpisuje tudi učni načrt. Pokazal pa je tudi, kako si zamišlja naihitreje, najenostavneje in najuspešneje približati učencem notacijo in teoretsko snov sploh. Poudarjal je, da je vsa teorija treba izvajati »analitično« iz dane pesmi. Sintetične metode nikoli ne dosežajo v ljudski šoli onih uspehov, kakor jih želimo. V pevskem pouku moramo upoštevati predvsem narodno pesem, ker se ta pač ne da nadomestiti s konstruiranimi vajami, ki jih toliko najdemo v naših glasbenih pedagoških delih. Te so nepreizkušene in ne predstavljajo one vrednosti kakor prečiščena narodna melodija ki jo je skozi stoletja preoblikoval narod. Predavatelj je pokazal nov način glasovnega šolanja, ki se da ustvariti na osnovi vplabljanja v plastičnost jezika. Pokazal je, katere čustvene nianse javljamo v govoru z vokali in da s konsonanti posnemamo slušne in vidne dogodke iz okolice, ki jih v izgovorjavi ali zapeti besedi zlijemo z osnovno čustveno nianso. Seveda je v tem malo časa trajajočem tečaju mogel opozoriti le na najvažnejše, in še to le zelo bežno in površno. Udeleženci so uvideli, da bi zaradi temeljite obravnave glasovnega šolanja, ki bazira na predhodnem študiju jezika, bili potrebni še nekateri sestanki.

Nadalje je obrazložil zahtevo, da moramo uspešno pedagoško delo vedno naslanjati na temeljito poznavanje človeka. Vzgoja ljudskošolske mladine mora teči v znamenju zahtev, ki se dajo opravičiti in združiti le s harmoničnim razvojem celotne otrokove biti. Z izmišljenimi »duhovitimi« metodami, ki nam jih je dala nedavna preteklost, nismo in ne bomo mnogo popravili današnjega nerazumevanja glasbe in upadanja veselja do petja. Ljudskošolskega otroka prežarevata jezikovni čut in muzikalnost tako zelo, da ni potreba posebne tenkočutnosti, da je ne bi opazili. Javlja se v vsem otrokovem ponajmanj. Naloga učitelja je, da to muzikalnost izrazi in z njimi predela čim več pesmi. Učitelj mora vedeti, da pravilna glasbena vzgoja

oblikuje otrokovo duševnost in da vpliva celo neposredno na oblikovalne sile, ki gradijo organizem. Pravilna glasbena vzgoja organizira podedovane sposobnosti, oblikuje človekov jaz, ustvarja moralnost. Posebno važna je glasbena vzgoja zato tudi za one, ki jih sicer zaradi manjše glasbenosti puščamo pri pevskem pouku ob strani. Žal, da so učinki glasbene vzgoje s stališča na splošno vzgojno vrednost premalo vidni, in da zaradi tega doživljamo za pevski predmet toliko nerazumevanja in zapostavljanja pred drugimi učnimi predmeti. Uvidimo potrebo po intelektualnem napredku ljudstva! Toda kolikor bolj se mora ljudstvo zaradi napredka vezati s fizikalnimi zakonitostmi narave, toliko nujnejša postaja potreba, da se ustvari na drugi strani protitež preveliki materializaciji življenja. Ljudska umetnost je edini najvrednejši protitež. Naše ljudstvo je duševno in telesno vezano na trdo delo — na obdelovanje svoje zemlje. Malo je poezije v tem delovnem ljudstvu. Nikjer skoraj ne najdemo »trenutkov odmaknjenosti« od vsakdanjosti, skoraj nikoli ni življenje dvignjeno v »lepšo, višjo zavest«. Ljudska šola bi lahko v tem oziru z umetnostno vzgojo mnogo več storila. Z ustanovitvijo mladinskih pevskih zborov gotovo ne moremo pričakovati kake revolucije v kulturni obnovi našega podeželja, toda skromno lahko vendarle trdimo, da bo vsekakor poedincem usmerjalo osebno moralno vzgojo v pozitivnejšo smer in bo vendarle vreden sodljudčujoč faktor z drugimi ukrepi, ki jih bo morala naša bodočnost upoštevati pri obnovi pomladitvi podeželja. Poživitve narodnega petja, k čemer bodo največ doprinesli mladinski zbori, je torej važnejša zadeva, kakor bi sicer mislili. Zato je potrebno, da ji v bodoče posvečamo večjo pažnjo. Uspeh pa je seveda odvisen od poedincev, ki so pozvani k delu in ki imajo do takega dela veselje.

Je pa še v narodni pesmi tista iskra, ki naj pomaga zanetiti ogenj narodnega prebujenja in tistega prepoda vasi, ki že z zgodovinsko nujnostjo trka na naša vrata. Ako bomo to in še druga prizadevanja znali podpreti tudi s klicem po socialno-ekonomskem dvigu podeželja, potem se nam ne bo treba bati, da bi zaostali nekje za razvojem ali da bi se odtujili sebi in ljudstvu.

Za dni, ki prihajajo kakor pomladanska povodenj, moramo tudi mi učitelji zavzeti že zdaj svoj odnos in postojanke:

Tovarišice in tovariši! Tam v Prekmurju, kjer so še vedno sezonski, na severni meji in tam v jesenskih revirjih in še drugod živi naš človek v težki stiski zadnje ure! Podajmo krepko temu našemu ljudstvu, upehanemu in izmučenemu, svojo desno roko; naj bo topel naš stisk in kjer koli in kadar koli zanj glas povzdignimo! To ljudstvo prebujajmo s prelepo našo pesmijo, ki naj pomaga, da ne bo več tuje žebelj, temveč, da bo z nami vred postalo vsaj nekoliko tudi kladivo!

A. D.

Glede ustanovitve »Zaveze« pravi sam, da so bili njeni graditelji v prvi vrsti tovariši A. Brezovnik v Vojniku, Fran Kocbek v Zalcu in Armin Gradišnik, tedaj v Trbovljah. »Mi drugi, posebno pa jaz, smo bili le navadni težaki, ki smo zvesto in vztrajno sodelovali pri dovršitvi krasne stavbe.«

Nadalje pripoveduje: »Z zadovoljstvom me navdaja dejstvo, da sem več kot 46 let zvesto služil slovenskemu narodu kot učitelj po intencijah odličnih pedagogov, ki so namreč smatrali vzgojo naroda za važnejšo od pouka. Dasi so tudi srednje- in visokošolski učitelji vzgojitelji, vendar vzgojitelj naroda v širšem pomenu besede smo pa le mi osnovnošolski učitelji, na kar smo lahko ponosni. Dasi ne zahajam k zborovanjem učiteljskega društva, vendar zasledujem njegovo delovanje po dopisih v Učiteljskem tovarišu. Nekdanja Zaveza učiteljskih društev, sedanja sekcija JUU je v zelo sposobnih in zanesljivih rokah, kar me iskreno veseli. »Popotnik« je poln zanimivih znanstvenih, pedagoško didaktičnih razprav, ki mi zelo imponirajo. Sicer sem upokojen, a vendar ne poznam pokoja. Kot ljubitelj prirode se pečam z raznimi panogami kmetijstva, botaniziram, se kopam v Loznici, ki teče blizu moje naselbine, v jesenskih večerih občudujem zvezdnato nebo, pozimi pa se grejem pri topli peči.«

Jubilant je bil več kot 52 let poslovodja Hmeljarskega društva za Slovenijo. Ogromno in uspešno je njegovo požrtvovalno in smotreno delo tudi na gospodarskem področju. Širok Savinjske doline in izven nje je znana in spoštovana osebnost, ki mu narod dolguje vso hvaležnost. Odlikovan je z redoma sv. Save V. in IV. stopnje. Slovensko učiteljstvo s ponosom gleda v njem učitelja — vzornika kot narodnega, kulturnega in gospodar-

† Željko Križnar

Ob morju je bilo; v lepem mesecu maju, v cvetju in toplem soncu... Težko je dihal in srce mu je drhtelo. Iz bledega obraza so žalostno zrlje njegove oči in izražale hudo bolečino. Tihó smo stali tovariši okoli njega, tihó, samo on je od časa do časa dvignil svoj izmučeni obraz in iztisnil sunkoma nekaj besed.

»Zopet me je napadlo.«

»Že dolgo me ni tako.«

»Nič ni hudega...«

Po odhodu zdravnika mu je odleglo, stegnil se je po postelji, do tedaj je sedel globoko sključen. Mir se mu je vrnil na obraz in na vprašanje, kako se počuti, je zašepetal: »Sedaj mi je odleglo, sedaj mi je dobro...«

V zadnjem času so večkrat zrlje njegove oči prazno pred se in večkrat mu je srce močno drhtelo... Tovariš Križnar je trpel.

Vir.

3/4 ZAVITKA Kneippove

SLADNE KAVE TVORI DRAGOCENI PRAŽENI SLADNI SLADKOR

skega delavca. Obenem pa časti tudi njegove odlične zasluge za društvo, kateremu je bil pred 59 leti zapisnikar in pred 50 leti predsednik, nato pa dolgo vrsto let podpredsednik, agilen poročevalec in predavatelj ter med graditelji »Zaveze«.

Tovarišu Antonu Petričku kličemo: Ostani še mnogo let v krogu svoje ugledne rodbine tako srečen, zdrav, vever in svež, kakor si danes! Ostani še dolgo ohranjen svojim tovarišem in narodu!

F. R.

Ko bolezen še ni bila tako huda, je bil pok, tovariš priden in delaven. Huda bolezen ga je nekoliko odtrgala od dela, vendar ji ni poponoma podlegel. Hotel je v delu pozabiti na svoje bolečine, bolezen je bila hušja. Vzel je od tovarišev slovo, da bi odšel na dopust, ki bi mu vrnil zdravje... vzel je slovo za vedno...

Gledal sem ga med cvetjem na mrtvaškem odru spokojnega ter z belim nageljčkom na prsih in zazdelo se mi je, da je zašepetal kakor takrat ob morju: »Sedaj mi je odleglo... sedaj mi je dobro...«

Odleglo mu je in dobro mu je sedaj. Odleglo je tudi njegovim tovarišem in tovarišicam... Preveč je trpel...

Tovariš Križnar Željko nam bo ostal trajno v lepem spominu kot dober tovariš in požrtvovalen prosvetni delavec, posebno pa se ga bodo spominjali člani Učiteljskega pevskega zbora, pri katerem je bil dolgo vrsto let pevec.

Naj bo tov. Željku lahka zemlja!

Splošne vesti

OSEBNA DOKLADA DODELJENIH USLUŽENCEV PROSVETNEGA RESORA

Finančno ministrstvo je dne 27. julija 1939. pod št. 22.456/I izdalo tole pojasnilo: »V čl. 3. uredbi o osebni in rodbinski dokladi državnih uslužbencev št. 37.500/I—1935 je predpisano, da pripada uslužbenecem, ki se začasno uporabljajo za službene posele izven kraja, kjer so postavljeni, osebna doklada po tistem draginjskem razredu, v katerega spada kraj, kjer je uslužbenec postavljen.

V točki 1. § 38. fin. zakona za leto 1938./39. je pa predpisano, da se smejo učitelji ljudskih, meščanskih, srednjih in strokovnih šol in gospodinjstkih tečajev, kakor tudi šolski nadzorniki dodeljevati na delo drugim šolam, v prosvetno ministrstvo, v ministrstvo za telesno vzgojo ljudstva, k banskim upravam, sreskim načelnikom za prosvetni referat in mestnim šolskim nadzornikom, ter da taka dodelitev na delo sme biti kot izjema daljša od treh mesecev navzleč št. 80. u. z.

Po tem se torej dodeljevanje na delo po § 28. fin. zak. za leto 1938./39. more smatrati kot začasno delo izven kraja, kjer je uslužbenec postavljen samo za prve tri mesece, medtem ko bivanje v kraju službene dodelitve nad tri mesece izgubi značaj začasne uporabe uslužbenca izven kraja njegove postavitve.

Zato se na podlagi prvega odstavka, t. č) pooblastila fin. ministrstva št. 2300/I-36 v zvezi s III. odstavkom, t. I., pooblastila št. 13.430/I-1939, pojasnjuje, da učiteljem (nastavnikom), dodeljenim na delo po § 38. t. I., fin. zakona za l. 1938./39. pripada:

a) za prve tri mesece, računši od prvega dne meseca, ki sledi nastopu nove službe, osebna doklada tistega draginjskega razreda, v katero spada kraj, v katerem so postavljeni;

b) za ves čas nad tri mesece osebna doklada tistega draginjskega razreda, v katerega spada kraj, kamor so dodeljeni na delo.

S prednjim pojasnilom se strinja glavna kontrola po odločbi od 4. avgusta 1939., št. 103.997.

— Sreska učiteljska društva prosimo, da v zvezi z našo okrožnico št. 273 z dne 7. septembra 1939. takoj dostavijo sekciji članske sezname v dvojniki po stanju 1. septembra in mesečno prijavo za september. Članski seznam in prijavo se morata po številu članstva ujemati. Z organiziranimi učitelji poročene učiteljice v seznamu podčrtajte. — Istočasno opominjamo vsa sreska društva na tukajšnji dopis št. 273 z dne 5. sept. 1939. Dalje sporočamo, da bomo tiskovine mesečnih prijav pošiljali le onim društvom, ki jih bodo naročila. Uprava sekcije.

SE ENA TABELA ZA PRERACUNAVANJE NARODNO OBRAMBNEGA DAVKA

(Uslužbeniki in 1 % doprinosi)	Osnova spec. doprinosi do	Zavezanec izpod 30 let, poročeni ali vdovi nad 1 ali 2 otrokoma	Zavezanec s 3 ali 4 do 21 let starimi zakon. štvedimi otroki	Zavezanec s 5 ali več do 21 let starimi zakon. štvedimi otroki	Samci, poročeni ali vdovi nad 30 let brez otrok
10	0,75	—	—	—	2,25
11	1,25	0,75	—	—	5,—
12	1,75	0,75	—	—	5,—
25	2,25	0,75	—	—	5,—
26	2,75	2,25	0,75	7,50	7,50
27	3,25	2,25	0,75	7,50	7,50
28	3,75	2,25	0,75	7,50	7,50
29	4,25	2,25	0,75	7,50	7,50
30	4,75	2,25	0,75	7,50	7,50
50	5,—	2,25	0,75	7,50	7,50
51	5,50	5,—	2,25	10,—	10,—
52	6,—	5,—	2,25	10,—	10,—
53	6,50	5,—	2,25	10,—	10,—
54	7,—	5,—	2,25	10,—	10,—
75	7,50	5,—	2,25	10,—	10,—
76	8,—	7,50	5,—	15,—	15,—
77	8,50	7,50	5,—	15,—	15,—
78	9,—	7,50	5,—	15,—	15,—
79	9,50	7,50	5,—	15,—	15,—
100	10,—	7,50	5,—	15,—	15,—
I.	II.	III.	IV.	V.	

— Članom in članicam Sreskega učiteljskega društva Maribor—levi breg! Bližamo se našemu društvenemu občnemu zboru. Neštetokrat sem naglašal, da za uspešno ali neuspešno delovanje našega društva ne odgovarjajo le posamezniki, marveč brez izjeme vse članstvo, kateremu sem vsak čas ne le dajal prilike, marveč naravnost pozival k skupnemu sodelovanju, kateremu sledi tudi skupna, torej vsečlanska odgovornost za našo organizacno delo. Med drugim pa motijo uspešen naš delovni razmah oni člani (-ce), ki hočejo uživati članske pravice, ne da bi količkaj redno plačevali članarino. Redni plačniki se upravičeno zgražajo nad temi »izjemniki«, katere ponovno opozorjam, da se bliža čas obračuna o vršitvi naših organizacijskih dolžnosti v minulem upravnem letu in to tudi dolžnosti plačevanja članarine! Zato članarinski dolžniki, storite svojo dolžnost že prve dni oktobra t. l. Po čl. 20. pravil JUU preneha biti redni član, kdor (že) do 1. aprila ne plača članarine, zdaj smo pa že pol leta po predpisanem roku! Vedimo: Čisti računi, dobri prijatelji! Predsednik.

Tovariš Anton Petriček — osemdesetletnik

Pred kratkim je dopolnil tov. Anton Petriček, nadučitelj v pok. v Zalcu, 80 let svojega bogatega delavnega življenja. Kakor je želel sam, je ta jubilej šel tihó mimo, vendar ga je celjsko učiteljsko društvo na svojem zborovanju skromno počastilo, saj ni moglo drugače. Velik in važen del društvene zgodovine je v zvezi z imenom in delom jubilaritovim, ki je tudi danes čil in zdrav ter tovariš v pravem pomenu te besede, kakor je vedno bil.

Tovariš Petriček je l. 1877. prišel komaj 18 leten kot provizoričen podučitelj v Vojnik nad Celjem, kjer je tedaj učiteljeval vplivni in bozbeni tov. Anton Brezovnik. Ze l. 1880. najdemo v prvi številki v Celju izhajajočega »Popotnika« lepa poročila o zboro-

vanjih celjskega učiteljskega društva z njegovim podpisom. Ze l. 1881. se pojavlja kot govornik v debatah okoli vprašanja ustanovitve enotne organizacije slovenskega učiteljstva. Ko je šlo za to, da ostane društvo v odločnih narodnih rokah, je prav tov. Petriček, v čigar žilah se je pretakala češka kri in je tedaj služboval že v narodnem trgu Zalcu, sestavil, spisal in razposlal vsem tovarišem v okraju, pa tudi samemu sebi dopisnico z naslednjim značilnim besedilom: »P. n. Dne 10. nov. 1887. bodite dosledni, složni, značajni! Volite Brezovnika! Slovenci gledajo na vas! Branite svoje pravice! Stojte kakor skala! Ne bodite strahopetneži, nego možje! Zahtevajte skrutinij!«

V razlagi duha nam Gol-Voj tolmači tudi njegovo polariteto, t. j. odkriva nam, da ima, tudi duh dva pola: negativnega in pozitivnega. Za ekstremno negativnega duha pravi, da se javlja človeški družbi v izrazu absolutne časti (v fevdalnem občestvu), medtem ko pozitivnega duha najde v manifestaciji kolektivne časti — občestvene ljubezni (ljudska demokracija). Med tema dvema poloma duha koleba slabotna, okrnjena, relativna čast, tako zvana meščanska čast (ki je seveda tudi faza duha), po kateri je današnja družba tudi oblikovana, podrejena duhovni metamorfozi.

Z odkrivanjem objektivnega duha in njegove polaritete nam odkriva prav za prav tri idealizme (temnega, mračnega, svetlega), tri morale, tri modifikacije človeškega uma, da, odkriva nam »tri filozofije«, od katerih je vsaka v svojem času in prostoru točna, po svoje točna in merodajna. Dalje, z odkrivanjem polaritete objektivnega duha nam predložuje tudi tri duhovne tipe ljudi: prvič hudobnega, drugič bedastega in tretjič dobrega (normalnega, socialnega). Navaja nam, da je človeka prvega tipa opisal Nikolaj Machiaveli, človeka drugega tipa Bernard Shaw in človeka tretjega tipa Maksim Gorki.

Vse svoje trditve pisec podkrepljuje tudi z zgodovinskimi podatki, kar je napravil zlasti na kraju knjige.

Tudi z vzgojnega vidika ima knjiga svojo vrednost, ker nam Gol-Voj na poseben način tolmači nastanek, izvor duhovno-dušne sile — zavisti in nato o tem, kako se more ta sila odpraviti iz družbe.

Knjiga je zanimiv pojav, saj nam prinaša mnogo svetlosti v zagonetnosti dobe, v kateri se tako slepo pehamo. Knjiga zasluži proučevanje posebno danes, ko prevladuje v družbi nazorska enostranost — materializem.

Tone Gasparič

— str. 18). Da nam svoj nazor o tem objasni, se naslanja na prisposode iz narave: .. dan—noč—dan... .. bujno leto—zima—bujno leto... .. planet—brez—planet... .. prvi krajec—polna luna—zadnji krajec—mlaj td. Na osnovi tega, sicer zastaranega nauka o dušnem kroženju, tolmači vprašanje o svobodi in nesvobodi človeške volje, vprašanje o moralni odgovornosti človeka in važno vprašanje o duhovni vzročnosti, t. j. o usodi. Vsa ta velika življenjska vprašanja je spravil, postavil v tak organičen sklad, da je s tem res ustregel Aristotelovemu pravilu za spoznavanje, češ da je vsaka sodba, ki se sklada s splošnim redom v svetu, prava sodba, pravo spoznanje.

Samó toliko o tem; glavno vprašanje, o katerem Gol-Voj razpravlja, pa je vprašanje o duhu. Predstavlja nam ga kot kozmično, normativnostno, povsod in vselej pričujočo silo, ki jo zaznavno dojemamo le čustveno in šele nato razumsko. (A narava se v prvi stopnji spoznava le čutno in šele v drugi stopnji razumsko!) To njegovo tolmačenje je svojstveno, saj nam s tem odkriva objektivnega duha. Znano je, da danes poznamo in tudi mnogo govorimo o duhu, ki se manifestira v takem ali takem človeškem delovanju, a po Gol-Voju je to samo duh v svojem subjektivnem obsegu. Kakor obstoji poleg subjektivne narave (človeško telo itd.) tudi objektivna narava okoli nas in vsepovsod, tako nam odkriva Gol-Voj tudi objektivnega duha, ki da je povsod in vselej pričujoč in normativnostno delujoč. Objektivni duh je normativnostna zakonitost. Torej Gol-Voj nam sveta in življenja ne slika enostransko, panteistično (da je narava Bog), temveč le dualistično, češ da vse to obstoji iz dveh činiteljev: iz duha, ki je tvoren od ene, in iz narave, ki je po duhu pogojevano tvorna od druge strani.